

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่ พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง¹

ชัตติยะ กันชน²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า การใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น เป็นกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญก่อนที่จะเข้าสู่การพิจารณาคดีโดยศาล โดยอัยการจะมีบทบาทในการพิจารณาสำนวนการสอบสวนโดยวินิจฉัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดหรือไม่ เพื่อที่จะมีคำสั่งทางคดีต่อไป การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของอัยการ แม้จะมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อเป็นหลักในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ได้แก่ การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องโดยองค์กรภายนอกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 และมาตรา 145/1 และระบบการตรวจสอบภายในองค์กรตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 รวมถึงให้สิทธิในการฟ้องคดีด้วยตนเองของผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 ก็ตาม แต่จากการศึกษานั้นพบว่า มาตรการดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในคดีที่อัยการสั่งไม่ฟ้องได้อย่างเต็มที่ ทั้งการให้สิทธิในการฟ้องคดีเองของผู้เสียหายก็ยังมีอุปสรรคหลายประการ เช่น ปัญหาในเรื่องของการเข้าถึงพยานหลักฐาน ปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เป็นต้น ทำให้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาเองของผู้เสียหายเปรียบเสมือนการผลักภาระให้แก่ผู้เสียหายมากกว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ทั้งๆที่เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นผู้เสียหายควรเป็นบุคคลลำดับแรกที่ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รัฐควรมีหน้าที่ในการคุ้มครอง เยียวยา และส่งเสริมสิทธิของผู้เสียหายให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับคำสั่งไม่ฟ้องที่กระทบสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย โดยมีประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประโมทย์ จารุณิล และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประเด็นปัญหาประการแรก คือ ปัญหาการใช้สิทธิฟ้องคดีเองของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง โดยมุ่งประเด็นศึกษาปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนของผู้เสียหายที่ถูกจำกัดไว้เฉพาะทำให้การหรือเอกสารประกอบคำให้การของผู้เสียหายเองเท่านั้น ส่วนเอกสารอื่นๆในสำนวนการสอบสวนที่อาจมีผลต่อรูปคดี จะถูกจำกัดไว้ไม่ให้เปิดเผยตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และในคดีที่อัยการสั่งไม่ฟ้อง ผู้เสียหายมีสิทธิเพียงขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดีเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงข้อมูลอื่นๆหรือเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทางคดี อาจทำให้การที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองไม่มีหลักฐานเพียงพอ เนื่องจากไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้อย่างการดำเนินคดีโดยรัฐ นอกจากนี้ยังรวมถึงปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย เมื่ออัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องนั้น การที่ผู้เสียหายประสงค์ที่จะดำเนินคดีด้วยตนเองก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายและหาทนายความด้วยตนเอง ซึ่งภาระค่าใช้จ่ายนั้นย่อมเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้เสียหาย หากผู้เสียหายมีทุนทรัพย์ไม่เพียงพอไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายได้ ก็จะเสียโอกาสในการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีความสำคัญต่อคดีของตนได้ อาจส่งผลให้ศาลพิพากษายกฟ้อง

ประเด็นปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องโดยองค์กรภายนอก ซึ่งในประเทศไทยมีกลไกในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการโดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 และมาตรา 145/1 ซึ่งมีปัญหาในด้านการทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ กล่าวคือ ผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นผู้ตรวจสอบการสั่งไม่ฟ้องของอัยการนั้น จะเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่ทำการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีเสียเอง การที่ให้ฝ่ายที่ทำการสืบสวนจับกุมและสอบสวนแสวงหาพยานหลักฐานมาตั้งแต่ต้นเป็นผู้วินิจฉัย ย่อมมีแนวโน้มที่ผู้นั้นจะเชื่อมั่นในพยานหลักฐานและความเห็นในทางคดีของผู้ได้บังคับบัญชาของผู้นั้นที่เป็นฝ่ายแสวงหารวบรวมมาเป็นธรรมดา หากที่จะทำใจให้เป็นกลางได้ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่ต้องการให้องค์กรหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตรวจสอบการใช้อำนาจของอีกองค์กรหนึ่งซึ่งความเป็นอิสระจากกันตลอดจนปัญหาการที่ไม่สามารถพิจารณาพยานหลักฐานอื่นๆนอกเหนือจากสำนวนการสอบสวนที่พนักงานอัยการส่งมาให้พิจารณานั้น ผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมิได้มีอำนาจในการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมแต่อย่างใด อาจทำให้การวินิจฉัยทำความเห็นแย้งไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบพยานหลักฐานอื่นซึ่งอาจมีผลต่อรูปคดี นอกเหนือไปจากที่ปรากฏในสำนวน ซึ่งอาจทำให้การพิจารณาสำนวนสั่งไม่ฟ้องเพื่อเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ประเด็นปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาการแก้ไขคำสั่งไม่ฟ้องที่ผิดพลาดของพนักงานอัยการเอง ในกรณีที่มีการใช้ดุลพินิจที่บกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการที่มีการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตของพนักงานอัยการที่มีคำสั่งไม่ฟ้องคดี และภายหลังคดีนั้นไม่มีความเห็นแย้งของผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่า

ราชการจังหวัด จนเป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีนั้นย่อมไม่อาจมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้อีกต่อไป ย่อมเป็นการปิดช่องทางในการดำเนินคดีโดยรัฐโดยปริยาย เว้นแต่ปรากฏพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้นั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147 จึงไม่ได้มีช่องทางในการแก้ไขคำสั่งไม่ฟ้องที่ผิดพลาดของอัยการถึงแม้ว่าคดีดังกล่าวจะมีพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ก็ตาม

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการใช้สิทธิฟ้องคดีเองของผู้เสียหายในคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ

1.1 กรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 กำหนดให้พนักงานอัยการแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องแก่ผู้ต้องหาหรือผู้ร้องทุกชั้นนั้น เสนอให้บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมมาตราดังกล่าว โดยเพิ่มเป็นวรรคใหม่ โดยกำหนดว่า “กรณีที่ผู้เสียหายได้รับแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว หากผู้เสียหายประสงค์ที่จะคัดค้านคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี สามารถยื่นคำร้องคัดค้านต่ออัยการสูงสุดได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว หากอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่าให้ฟ้องคดีนั้นให้นำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีตามความเห็นของอัยการสูงสุดต่อไป แต่หากอัยการสูงสุดยืนยันคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นให้ถือเป็นที่สุด” ซึ่งเป็นช่องทางให้ผู้เสียหายสามารถเสนอให้อัยการสูงสุดซึ่งถือเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์กรอัยการ พิจารณาสำนวนการสอบสวนและกลั่นกรองตรวจสอบดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ และผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดอีกชั้นหนึ่ง

1.2 เพื่อให้ผู้เสียหายเข้าถึงพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ควรมีบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่ฟ้องคดีเองในการร้องขอต่อศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเป็นพยานศาล เพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามที่จำเป็นและเห็นสมควร ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ขอให้ศาลออกหมายเรียกรายงานการสอบสวนมาเป็นพยานเอกสาร ที่พนักงานอัยการอาจอ้างสิทธิประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 92(1) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ในการไม่ส่งพยานเอกสารเข้าสู่สำนวนของศาล เนื่องจากสำนวนการสอบสวนเป็นข้อความเกี่ยวกับงานของแผ่นดินซึ่งโดยสภาพต้องรักษาไว้เป็นความลับชั่วคราวหรือตลอดไป ยังไม่อาจเปิดเผยได้

1.3 ควรมีกำหนดระบบการจัดหาทนายความให้แก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาโดยศาล โดยใช้ระบบทนายอาสาเช่นเดียวกับสิทธิของจำเลย นอกจากเหนือจากการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนในการดำเนินคดีของกองทุนยุติธรรมแล้ว อาจมีการกำหนดบทบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาที่มีไม่ทุนทรัพย์เพียงพอในการว่าจ้างทนายความด้วยตนเองยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อจัดหาทนายขอแรงในการฟ้องคดีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องไว้ โดยอาจกำหนดเงื่อนไขว่าหากคดียกฟ้องหรือคดีไม่มีมูล ศาลอาจกำหนดให้โจทก์เป็นผู้ชำระค่าทนายความขอแรง

2. ปัญหาการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องโดยองค์กรภายนอก ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ

2.1 ควรมีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจการสอบสวนเพิ่มเติมแก่ผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 และ มาตรา 145/1 เนื่องจากเป็นองค์กรภายนอกที่ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการ ในกรณีที่จะต้องทำความเข้าใจความเห็นแย้งนั้น หากพิจารณาเพียงแต่พยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนของอัยการอาจไม่เพียงพอ จึงควรให้อำนาจดังกล่าวเพื่อประสิทธิภาพในการค้นหาพยานหลักฐานในคดีได้อย่างครบถ้วนและสามารถวินิจฉัยคดีได้อย่างถูกต้อง

2.2 ในการพิจารณาสำนวนสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ควรมีการจัดตั้งส่วนสนับสนุนงานพิจารณาสำนวนสั่งไม่ฟ้องขึ้นอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกับขององค์กรตำรวจ มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายและการสอบสวน คดีอาญามาสนับสนุนงานพิจารณาสำนวนคดีสั่งไม่ฟ้องอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาการแก้ไขคำสั่งไม่ฟ้องที่ผิดพลาดของพนักงานอัยการเอง ควรมีบทบัญญัติเปิดช่องแก้ไขคำสั่งไม่ฟ้องที่ผิดพลาดโดยองค์กรอัยการเองมาปรับใช้ โดยให้อำนาจแก่อัยการสูงสุดซึ่งเป็นผู้นำสูงสุดขององค์กรอัยการแก้ไขคำสั่งไม่ฟ้องที่ผิดพลาด โดยการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมมาตรา 147 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นข้อความว่า “เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีนั้น เว้นแต่จะได้มีการสอบสวนตามบทบัญญัติในวรรคก่อน หรือได้มีคำสั่งให้ฟ้องของอัยการสูงสุด” เพื่อเป็นการตรวจสอบดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ และผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีที่บกพร่องหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. ทิศทางกระบวนการยุติธรรมไทยในศตวรรษใหม่. กรุงเทพมหานคร:สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

jemชัย ชุตินวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติ
บรรณาการ, 2541.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.
_____. หนังสือปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

_____. การก่อการร้ายกับการมอบอำนาจให้ดำเนินคดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
จิตติ เจริญนำ. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูร
วงศ์ จำกัด, 2531.

ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2547.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-157) เล่ม 1.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551.

รชฏ เจริญนำ. กฎหมายอาญา (พิสดาร) ภาคความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน. กรุงเทพมหานคร: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร, 2545.

สมยศ เชื้อไทย. กฎหมายมหาชนเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.
สุขสมัย สุทธิบดี. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ส่วนที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติ
บรรณาการ, 2545.

อุทัย อาทิวะ. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินติ้ง, 2554.

_____. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินติ้ง, 2555.

บทความ

โกเมน ภัทรภิรมย์. “อัยการฝรั่งเศส,” อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานานาชาติ (2533): 23-30.

_____. “การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส,” ชีวิตและผลงานโกเมน ภัทรภิรมย์ (2536): 90-114.

คณิต ฌ นคร. “อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา” วารสารนิติศาสตร์ 9, 2 (2520): 133-141.

_____. “การสั่งคดีและคำสั่งคดีของอัยการ,” วารสารอัยการ เล่มที่ 1, (กุมภาพันธ์ 2521): 7-16.

_____. “ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ,” รวมบทความด้านวิชาการของคณิต ฌ นคร, (2540): 31-57.

_____. “อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง,” รวมบทความทางวิชาการของศ.ดร.คณิต ฌ นคร, (2540): 146-158.

_____. “บทบาทของศาลในคดีอาญา,” วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์ 1, (2544): 49-64.

คณิง ภาไชย. “อัยการสูงสุดของศาล. 100 ปี แห่งการสถาปนาสถาบันอัยการสูงสุด, (2536): 232-238.

ชาญชัย แสงศักดิ์. “การไม่ยอมฟ้องคดีอาญาไม่ใช่ดุลพินิจ.” ใน วารสารกฎหมายปกครอง 2, 3 (2526): 642-674.

ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ และศิริระ บุญภินนท์. “โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและงานอัยการของญี่ปุ่น” บทบัญญัติ, 54,2 (2541): 145-168.

ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. “อัยการกับการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดี : ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย.” บทบัญญัติ 47, (ธันวาคม 2534), 110-118.

ปิยธิดา เจริญธรรมา. “บทบาทและการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีของอัยการเยอรมัน” เอกสารวิชาการเรื่องการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ (2540): 18-32

ศิริระ บุญภินนท์. “การควบคุมดุลพินิจอัยการในประเทศญี่ปุ่น.” วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมา ธีราช 10,1 (2541): 93-101.

อุดม รัฐอมฤต. “การฟ้องคดีอาญา.” วารสารนิติศาสตร์ 22,2 (มิถุนายน 2535): 240-251.

_____. “การให้ถ้อยคำของบุคคลในฐานะพยานในชั้นเจ้าพนักงาน.” ยินห์ดัดบนหลักนิติธรรม (7 พฤษภาคม 2552): 258-263.

อุทัย อาทิวะ. “การใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการกับการลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาลในประเทศฝรั่งเศส.” ในวารสารยุติธรรม, (2546): 15-23.

อุทิศ วีรวัฒน์. “อัยการสก็อตแลนด์และอัยการอังกฤษ” อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานานาชาติ : กรมอัยการ. (2526) : 45-67.